

Zbirka
VPRAŠANJA IN ODGOVORI
s področja delovnega prava

II

Ko delavca ni na delu

*Dopust, regres in druge
odsotnosti z dela*

Nana Weber

LEXPERA®

GV
ZALOŽBA

Ljubljana 2021

Kazalo

Seznam predpisov.....	7
1. UVOD.....	15
1.1. Opredelitev delavca in delodajalca	16
1.2. Slovenski pravni viri glede letnega dopusta in regresa.....	18
2. LETNI DOPUST	23
2.1. Pridobitev pravice do letnega dopusta.....	23
2.2. Obvestilo o odmeri letnega dopusta	30
2.3. Trajanje letnega dopusta	35
2.4. Sorazmerni del letnega dopusta.....	69
2.5. Izraba letnega dopusta	77
2.5.1. Določanje oziroma izbira dnevov letnega dopusta	82
2.5.2. Prenos letnega dopusta.....	104
2.6. Pravice delavcev in delodajalcev v času trajanja letnega dopusta	109
2.6.1. Nadomestilo plače zaradi izrabe letnega dopusta.....	112
2.6.2. Prekinitev letnega dopusta.....	116
2.6.3. Preveč izrabljenega letnega dopusta.....	123
2.7. Neizrabljen letni dopust.....	124

3. REGRES	151
3.1. Splošno o pravici do regresa	151
3.2. Višina regresa	176
3.3. Rok za izplačilo regresa	181
3.4. Vračilo regresa	189
4. DRUGE ODSOTNOSTI Z DELA	195
4.1. Osebne okoliščine	202
4.2. Prazniki	211
4.3. Zdravstveni razlogi	216
4.4. Funkcije ali obveznosti po posebnih zakonih ...	228
4.5. Izobraževanje	232
4.6. Razlogi, ko delavec ne dela zaradi razlogov, ki izhajajo iz sfere delodajalca	243
4.7. Materinski, očetovski in starševski dopust	266
4.8. Sindikalne dejavnosti	286
4.9. Iskanje nove zaposlitve	289
4.10. Višja sila	295
Literatura	299

1. UVOD

Monografija *Dopust, regres in druge odsotnosti z dela: Ko delavca ni na delu* vsebuje bistvena vprašanja in odgovore, povezane z upravičeno odsotnostjo delavca z dela (neupravičene odsotnosti z dela so obravnavane v prvi knjigi v zbirki – *Prenehanje pogodbe o zaposlitvi*).

Tematsko so vprašanja in odgovori združeni v štiri poglavja. Po uvodnem, v katerem sta predstavljena pojma delavca in delodajalca ter so naštetni relevantni slovenski viri, sledijo poglavja, namenjena letnemu dopustu, nanj vezani pravici do regresa ter drugim vrstam odsotnosti z dela.

Knjige v zbirki *Vprašanja in odgovori s področja delovnega prava* so zasnovane tako, da so najprej pojasnjeni pravni okviri posameznega instituta, nato pa nanizani odgovori na številna vprašanja, ki se v povezavi z njim zastavljajo v praksi. Nekateri odgovori so bili že objavljeni v reviji *Pravna praksa*, v knjigi pa so posodobljeni in upoštevajo aktualno sodno prakso.

Obdobje od 13. marca 2020 do začetka leta 2021, v katerem je knjiga nastajala, je bilo razmeroma težavno in zaznamovano s posledicami epidemije koronavirusne bolezni, zaradi česar delavci v številnih raznolikih položajih niso mogli opravljati dela. Ne glede na državne spodbude v okviru interventne zakonodaje oziroma ne glede na to, da je država delodajalcem marsikatero obveznost »prezrla« (zlasti na področju davkov, prispevkov in povračila nekaterih vrst nadomestil), pa ta tematika zagotovo ostaja pravno relevantna in ni vezana samo na te razmere. Vsi se namreč skoraj vsak dan srečujemo s pravicami iz in zaradi delovnega razmerja. Že zaradi tega je torej še kako pomembno, da je vsak posameznik seznanjen

s svojimi področnimi pravicami, predvsem pa seveda z njihovim učinkovitim uveljavljanjem. In prav temu je namenjen ta priročnik.

V odgovorih je zaradi razmer, tako ali drugače zaznamovanih z epidemijo, upoštevana precej obsežna in tudi zelo zapletena (povečini) interventna t. i. protikoronska zakonodaja, sprejeta v »paketi«. Do oddaje knjige je namreč Državni zbor RS sprejel že osem protikoronskih zakonodajnih svežnjev, ki so v dosedanji slovenski zakonodajni praksi kot korpus normativnih pravil pravzaprav unikum. Nekatere določbe se namreč medsebojno dopolnjujejo ali razveljavljajo, pogosto pomenijo celo začasni odstop od sicer veljavne ureditve. Poleg tega vsebujejo tudi zakonske spremembe trajne narave (primeroma velja opozoriti na spremenjeni 89. člen ZDR-1 in novi 156.a člen ZJU), ki jih je prinesla uveljavitev po naravi sicer interventnega ZIUPOPĐVE. Že zaradi tega je smiselno, da v knjigi opozorimo tudi na dileme, ki se utegnejo pojaviti oziroma že nastajajo v praksi tudi pri uporabi te zakonodaje.

Upoštevana je sodna praksa, objavljena do vključno 11. februarja 2021. Do tega datuma so obravnavani tudi pravni predpisi.

Naj na koncu opozorimo, da delovna sodišča ustaljeno sodno prakso tudi spreminjajo, zato je pred vsako odločitvijo priporočljivo pregledati morebitne aktualne spremembe. Področji letnega dopusta in regresa sta v marsikateri kolektivni pogodbi urejeni ugodneje kot v zakonu, zato je treba pri vsakem vprašanju iz prakse preveriti, ali delodajalca zavezuje kakšna kolektivna pogodba na ravni dejavnosti; pri tem ne gre zanemariti niti panožnih kolektivnih pogodb, internih aktov in konkretnih pogodb o zaposlitvi, ki lahko določajo ugodnejšo obravnavo. Skratka, izzivov na tem področju zagotovo ne manjka.

1.1. Opredelitev delavca in delodajalca

Za boljše razumevanje naj uvodoma opozorimo, da je opredelitev javnega uslužbenca določena v ZJU. Javni uslužbenec je posamez-

Zbirka Vprašanja in odgovori s področja delovnega prava

Področje delovnega prava kot krovni predpis ureja leta 2013 sprejeti Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1). Čeprav vsebuje le 230 členov, je v praksi pri njegovi razlagi ravno zaradi kratkosti veliko dvomov in vprašanj. Brez natančnega pregleda sodne prakse po posameznih področjih delovnega prava delodajalec ne more biti vedno prepričan, kakšno ravnanje je v konkretnem primeru pravilno, s podobnimi zagatami se srečuje tudi delavec. Zbirka pa ni namenjena samo delodajalcem in delavcem, temveč bo v pomoč tudi strokovni javnosti.

Knjige v zbirki so zasnovane tako, da so najprej pojasnjeni pravni okviri posameznega instituta, nato pa nanizani odgovori na številna vprašanja, ki se v zvezi z njim zastavljajo v praksi. Nekateri avtoričini odgovori so bili že objavljeni v Pravni praksi, v knjigah pa so posodobljeni in upoštevajo aktualno sodno prakso. V zbirki bo obravnavanih sedem področij.

Prva knjiga, **Prenehanje delovnega razmerja**, zajema bistvena vprašanja in odgovore, vezane zlasti na način prenehanja pogodbe o zaposlitvi (potek časa, smrt delodajalca ali delavca, sporazum, redna ali izredna odpoved, prenehanje pogodbe o zaposlitvi na podlagi sodbe sodišča ali zakona). Pri tem so predstavljene obveznosti delavcev in delodajalcev v času prenehanja in po prenehanju delovnega razmerja, posebno poglavje pa je namenjeno tudi sodnemu varstvu.

Druga knjiga, **Ko delavca ni na delu: Dopust, regres in druge odsotnosti z dela**, se ukvarja z bistvenimi vprašanji o letnem dopustu in pravici do regresa ter o drugih odsotnosti z dela.

Tretja knjiga, **Prejemki iz delovnega razmerja**, bo obravnavala vprašanja, povezana s plačilom za delo, ki zajema plačo (osnovno plačo, del plače za delovno uspešnost in dodatke) ter morebitne druge vrste plačil, kadar je to določeno s kolektivno pogodbo, nadomestila plač, udeležbo delavcev pri dobičku in tudi odpravnine.

Četrta knjiga, **Pravice in obveznosti delavcev in delodajalcev**, bo namenjena vprašanjem glede pogodbe o zaposlitvi v povezavi s področno zakonodajo, ki ne bodo zajeta v drugih knjigah – kaj točno mora vsebovati pogodba o zaposlitvi, koliko delavca zavezujejo posamezne določbe pogodbe o zaposlitvi, ki jih je vsilil delodajalec, in podobno. Obravnavana bo tudi tematika napotenih delavcev oziroma agencijskega dela, nočnih delavcev, delavcev, ki še niso stari 18 let, dela otrok, mlajših od 15 let, dijakov in študentov, nadurnega dela ter ekonomsko odvisnih oseb.

Peta knjiga, **Odškodninska odgovornost delavcev in delodajalcev ter disciplinska odgovornost delavca**, bo bralce podrobneje seznanila s področjem odškodninske odgovornosti. Delavec je odgovoren za škodo, ki jo pri delu ali v zvezi z delom namenoma ali iz hude malomarnosti povzroči delodajalcu, pa tudi delodajalec je delavcu, ki mu je bila pri delu ali v zvezi z njim povzročena škoda, to dolžan povrniti. Delodajalec ima zoper delavca poleg odpovedi pogodbe o zaposlitvi na voljo še disciplinski postopek, ob podani odpovedi pogodbe o zaposlitvi pa lahko zahteva tudi povrnitev nastale škode, kar bo praktično predstavljeno v drugem delu knjige.

Šesta knjiga, **Kolektivne pogodbe**, bo obravnavala področje, na katerem je v praksi veliko nejasnosti, zato bodo odgovori na temeljna vprašanja o razlagi kolektivnih pogodb zelo koristen pripomoček.

Sedma knjiga, **Vodilni in poslovodni delavci ter prokuristi**, bo pomagala razjasniti številne nejasnosti v zvezi s temi kategorijami delavcev, za katere je zakonsko določene obveznosti delodajalcev in na drugi strani pravice delavcev mogoče urediti drugače. V praksi je zaradi skopih določb ZDR-1 pri tem veliko težav.